

De dood en daarna

Wim Leys

Wim Leys is sinds mei 2015 voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland.

Hieronder een weergave van zijn dia-lezing op de najaarsdag van de TVN over bijna-dood-ervaringen (BDE) op 7 november 2015, waar hij diverse begrippen in een theosofisch kader plaatste.

Inleiding

In theosofische literatuur vindt men uitgebreide beschrijvingen van wat de dood is en wat de gestorven mens daarna beleeft, vaak aan de hand van kennis over de mens als samengesteld wezen. Een theosofiestudent heeft veelal nog geen eerstehands kennis van deze zaken, maar kan zich aan de hand van de informatie die hij zich eigen maakt toch een redelijk beeld vormen van het mysterie van de dood. Theosofische kennis over de dood en daarna kan een goed referentiekader bieden om de tegenwoordig zo actuele getuigenissen van bijna-dood-ervaringen (BDE) te kunnen duiden.

De zeven gebieden

1. adi (mahaparanirvanisch gebied)
2. anupadaka (paranirvanisch gebied)
3. nirvanisch (atmisch) gebied
4. buddisch gebied
5. mentaal gebied
  - arupa gebied
  - rupa gebied (rupa=vorm)
6. astraal gebied
7. fysiek gebied
  - etherisch gebied
  - stoffelijk gebied

De zeven gebieden zijn hier voor het gemak boven elkaar gezet (hun trillingsgetal wordt steeds hoger), maar in feite doordringen ze elkaar. Onze menselijke evolutie vindt plaats op vijf van deze gebieden, 3 tot en met 7.

De vier rijken

mineralen

stoffelijk en kristallijn bestaan (*het stoffelijke gebied*)

planten

- stoffelijke grondslag
- voeding, groei en voortplanting (*het etherische gebied komt erbij*)

dieren

- stoffelijke grondslag
- voeding, groei en voortplanting
- zintuigen, begeerte, verplaatsing (*het astrale gebied komt erbij*)

mensen

- stoffelijke grondslag
- voeding, groei en voortplanting
- zintuigen, begeerte, verplaatsing
- denken (*het mentale gebied komt erbij*)

De voertuigen

Het schema hieronder maakt in de donkere vakjes duidelijk dat steeds een 'voertuig' wordt toegevoegd. In deze lezing kijken we naar de mens, en naar wat er eigenlijk gebeurt bij het sterven.

Aangezien het vijfde gebied (het mentale) en het zevende (het fysieke) beide weer uit twee gebieden bestaan, kan men de mens zien als een zevenvoudig wezen. Gewapend met deze kennis is men als theosoof mogelijk beter in staat om het stervensproces te begrijpen dan de materialist die de mens louter ziet als een fysiek lichaam, en levens en psychische functies als fysiek-chemische werkingen: de materialist zal de dood veelal begrijpen als het definitieve einde.

voertuigen, lichamen	mineralen	planten	dieren	mensen
denkvermogen				
astraal of begeerte lichaam				
etherisch lichaam				
stoffelijk lichaam				

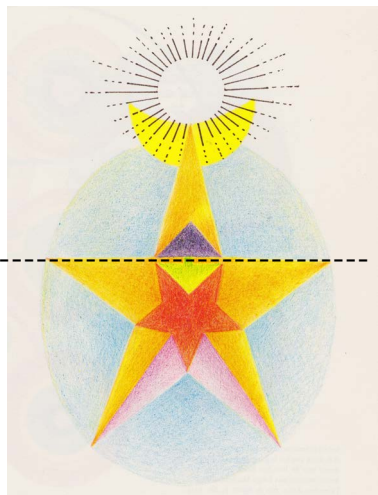
Visies op de samenstelling van de mens

1. heden- daags materia- listisch	2. algemeen christelijk	3. Grieks, gnostisch, vroeg christelijk	4. theosofische beginselen	5. voertuigen of lichamen theosofie	6. zelve: onster- felijk, sterfelijk	7. schema- tisch	
lichaam	ziel	geest	atma (het ware Zelf)	atma	Indivi- dualiteit, Ego, hoger Zelf		
			buddhi (geestelijke intuïtie)	buddhi			
			manas (denken)	hoger manas (causaal lichaam)			
	NB Tijdens het achtste concilie van de Rooms Katholieke Kerk in de 9e eeuw is het begrip 'geest' afgeschaft	ziel	ziel		lager manas	persoon- lijkheid lager zelf	
				kama (begeerten, emoties, verlangens)	astraal lichaam (emotioneel lichaam of begeerte- lichaam)		
				prana (levens- kracht)	ether- lichaam		
linga sharira (model- lichaam)	stoffelijk lichaam						
	lichaam	lichaam	sthula sharira (stoffelijk lichaam)				

Aan de hand van kolom 5 en 6 van bovenstaand schema kan het sterfensproces van de zevenvoudige mens bekeken worden, met de driehoek van de drie hogere delen – atma, buddhi, hoger manas - en het vierkant van de vier voertuigen of lichamen: het onsterfelijke deel en het sterfelijke deel.

- atma
- buddhi
- hoger manas

-
- lager manas
  - astraal lichaam (kama)
  - etherisch lichaam (prana, linga sharira)
  - stoffelijk lichaam

H.P. Blavatsky, *Esoteric Instructions*
en plaat 1 in *De Geheime Leer III*

In deel III van *De Geheime Leer* geeft H.P. Blavatsky een gekleurde tekening van de zevenvoudige mens, met extra informatie. Zij benadrukt dat manas uit een hoger en een lager deel bestaat. Dit is cruciaal voor het begrijpen van het stervensproces en van de spirituele ontwikkeling.

Slaap en dood zijn broeders: de slaap is 'een kleine dood' en de dood is 'een grote slaap'. Elke nacht vertrekken wij naar de astrale en mentale sferen. Het stoffelijk lichaam en het lagere deel van het etherisch lichaam blijven op het bed achter, waarbij het etherisch lichaam tijdens de slaap de levensprocessen als bloedsomloop en ademhaling gaande houdt. De 'uitgetreden delen', het astraal lichaam en hoger zelf, blijven door *het zilveren koord* verbonden met de achterblijvende delen. Bij de dood wordt dit zilveren koord definitief verbroken. Dan is reanimatie niet meer mogelijk: 'ziel en geest zijn vrij'

	'levend'	'dood'	het ware zelf
atma			
buddhi			
hoger manas *			de goede essenties van het afgelopen leven **
lager manas			
astraal lichaam			
etherisch lichaam			
stoffelijk lichaam			

* causaal lichaam

** het 'niet-goede' sterft met de astrale schil. Het 'goede', plus het gemaakte karma, vormt de basis voor het volgende leven.

De dood en erna

Wanneer de dood intreedt, krijgt de mens eerst een *terugblik* op zijn of haar leven. Men ziet het hele leven tot de geboorte terug, ook taferelen die men tijdens het leven was vergeten. Het is als het ware de complete film die men objectief en zonder emoties bekijkt. Dit is een belangrijk proces, en daarom mag de gestorvene niet gestoord worden door allerlei activiteiten rond hem, of door luid geweeklaag. Daarna treedt een korte periode van bewusteloosheid in, en daarna ontwaakt de mens op het astrale gebied in zijn astrale lichaam. Ook dit astrale lichaam sterft, maar voordat dat gebeurt beleeft men nog heel veel. Men ontmoet in die astrale sfeer niet alleen andere gestorven personen, maar ook levenden die slapen (logisch, gezien het bovenstaande over de slaap). Men neemt andere wezens met een astraal lichaam waar, zoals dieren en bepaalde engelen die zo'n lichaam hebben (hogere engelen hebben dit lichaam niet meer). Het kan zijn dat men nog niet beseft dat men dood is, en dat men probeert om in contact te komen met de achtergebleven familieleden of vrienden. Men merkt dat deze hem niet meer kunnen waarnemen. Dat kan bij de juist overledene verbazing en verwarring veroorzaken, maar gelukkig wordt hij of zij opgevangen door onzichtbare helpers: dat kunnen andere overledenen zijn, of slapenden die in de astrale sfeer werkzaam kunnen zijn. De helpers leggen de gestorvene zijn nieuwe situatie uit, en al gauw gaat hij of zij de nieuwe staat aanvaarden als ruim en vrij, vrij van het beperkende lichaam, vrij van eventuele pijn. Ook merkt men zich in een oogwenk te kunnen verplaatsen naar voorwerpen of wezens die ver weg zijn: afstand en tijd spelen nauwelijks een rol in de astrale wereld, die na de dood 'kama loka' wordt genoemd.

Dan begint een soortgelijk proces als de terugblik bij de dood van het fysieke en etherische lichaam, maar nu met een heel intens gevoel. Eerst ervaart men alle smart die men anderen heeft aangedaan, en men lijdt mee zoals zij geleden hebben. De gestorvene neemt zich voor om in de toekomst anderen niet meer te kwetsen. Dit is wat Betty Eadie in het artikel van Eric Bruijn vertelt in deze *Theosofia*. Deze fase werd in de middeleeuwen 'vagevuur, louteringsberg of zuivering van de ziel' genoemd.

Hierna komt de gestorvene in hogere gebieden, en beleeft daar niet meer het verdriet wat hij anderen aandeed, maar het geluk en de dankbaarheid dat zij beleefden door zijn hulp, vriendschap en liefde. Dat versterkt in hem of haar het streven naar 'het goede' in volgende levens. Dan komt het moment dat ook het astrale lichaam sterft, de tweede dood. De mens vertrekt nu naar de hogere gebieden, eerst naar het mentale en daarna naar het buddhische gebied, terwijl zijn 'astrale lijk' of kama rupa achterblijft, als een lege schil om te vergaan net zoals het stoffelijk lichaam is vergaan. Mevrouw Blavatsky wijst erop dat deze astrale schil grote gelijkenis met de overledene vertoont, met nog dezelfde stem en geheugen. Deze astrale schillen worden tijdens spiritistische seances door onzichtbare entiteiten misbruikt. Deze entiteiten proberen hun eigen leven in kama loka te verlengen door middel van de ethers en de emoties

die aanwezigen in de spiritistische kring afgeven wanneer zij denken hun dierbare overleden te zien of te horen. Dit is in feite niets anders dan een soort vampirisme, en heeft niets te maken met de werkelijke dode, die allang naar de hogere gebieden is vertrokken en geen contact meer kan maken met de achtergeblevenen.

Nadat men de astrale wereld heeft verlaten, komt men aan in de mentale wereld, een wereld van pure geest waar geen tijd, ruimte en concrete zaken bestaan, maar alleen denkbeelden, kennis, wijsheid en liefde. Terecht wordt dit 'de hemel' genoemd, of 'devachan'. Het lagere denken is afgestorven en men leeft alleen nog in het hogere denken, met al het essentiële van het afgelopen leven. Dit wordt 'het causale lichaam' genoemd, want hierin liggen nu de oorzaken die in het volgende leven gevolgen zullen hebben, met andere woorden het karma (zie ook het artikel *Karma en reïncarnatie* in dit nummer).

Zo bouwen wij, leven na leven, aan onze vervolmaking.

Na een lange welverdiende 'vakantie' – gemiddeld duizend jaar, maar daar zijn vele uitzonderingen op – gaat de onsterfelijke geest van de mens zich voorbereiden op zijn volgende nederdaling in de stof: het causale lichaam reikt het karma aan, en men kleedt zich in de dichtere lichamen mentaal, astraal en etherisch-stoffelijk.

Wanneer men deze theosofische uitleg van wat na de dood plaatsvindt goed op zich in laat werken herkent men de verslagen van de mensen die een BDE hebben gehad (zie het artikel van Rudolf Smit) en van de mystici (zie het artikel van Eric Bruijn).

Literatuur

1. Annie Besant, *Death and after*, Adyar, Theosophical Publishing House (TPH)
2. Charles Leadbeater, *The life after death*, Adyar, TPH
3. Charles Leadbeater, *To those who mourn*, Adyar, TPH
4. Charles Leadbeater, *Invisible helpers*, Adyar, TPH
5. Charles Leadbeater, *The astral plane*, Adyar, TPH
6. Charles Leadbeater, *The devachanic plane*, Adyar, TPH
7. E. Lester Smith, *Our last adventure: a commonsense guide to death and after*, Wheaton, Quest books
8. Laurence Bendit, *The mirror of life and death*, Adyar, TPH
9. Charles Hampton, *Wat gebeurt er wanneer wij sterven? Het leven na de dood.*
10. H.P. Blavatsky, *Esoterische opstellen en instructies (De Geheime Leer III)*, Amsterdam, Uitgeverij der Theosofische Vereniging (UTVN)
11. John Algeo, *Reïncarnatie in kaart gebracht*, Amsterdam, UTVN

NB De hier genoemde Engelstalige literatuur is verkrijgbaar in onze boekhandel, evenals nr. 10 en 11. De meeste van de Engelstalige titels zijn in de bibliotheken van de TVN in Nederlandse vertaling te leen.